

اقتصاد آذربایجان شرقی زیر فشار کمبود نقدینگی و ناترازی انرژی است

مسعود بنابیان، نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز، در یکصد و بیست و هفتمین نشست شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان آذربایجان شرقی، که با حضور رئیس پلیس امنیت اقتصادی فراجا، رئیس اتاق ایران، مدیران دولتی و فعالان اقتصادی استان، در اتاق بازرگانی تبریز برگزار شد، با تشریح آخرین وضعیت شاخص های اقتصادی کشور و آذربایجان شرقی، نسبت به تشدید تورم، افزایش کسری بودجه، رشد نقدینگی، کاهش سرمایه گذاری و تولید و تداوم مشکلات ناشی از چندنرخ بودن ارز هشدار داد.

بنابیان با اشاره به آمارهای بانک مرکزی و مرکز آمار ایران اظهار کرد: تقریباً از سال ۱۴۰۳ شاهد تورم های بسیار بالا در اقلام خوراکی بوده ایم و تورم کل نیز در سطوح بالایی قرار داشته است. بنابراین با توجه به روند موجود، باید توجه داشته باشیم که در پایان سال، به خصوص در حوزه اقلام خوراکی، با ارقام بسیار بالایی مواجه خواهیم بود.

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز با اشاره به کسری بودجه کشور گفت: در سال ۱۴۰۳ کسری بودجه حدود ۸۷۸ همت بود و در سال جاری، بر اساس پیش بینی انجام شده در اواخر سال، این رقم می تواند به حدود ۳۳۴۰ همت برسد؛ یعنی چند برابر رقم سال قبل.

وی افزود: وقتی چنین افزایشی در کسری بودجه اتفاق می افتد، طبیعتاً آثار آن را باید در متغیرهایی مانند تورم، نقدینگی و نرخ ارز نیز مورد توجه قرار داد.

بنابیان درباره روند نقدینگی نیز اظهار کرد: در سال ۱۴۰۳ حدود ۱۰ هزار همت نقدینگی داشتیم و در سال ۱۴۰۴ این رقم به حدود ۱۵ تا ۱۶ هزار همت رسید. بر اساس آخرین آماری که بانک مرکزی اعلام کرده، تا مردادماه امسال نقدینگی به حدود ۱۸.۵ هزار همت رسیده است و احتمالاً تا پایان سال این رقم می تواند به حدود ۲۴ تا ۲۵ هزار همت برسد.

افزایش قابل توجه نرخ دلار

وی با اشاره به روند نرخ ارز گفت: نرخ دلار در فروردین ماه ۱۴۰۴ حدود ۹۸ هزار تومان بود، در مردادماه سال جاری، حدود ۱۹۰ هزار تومان بود و امروز به حدود ۲۵۷ هزار تومان رسیده است.

بنابیان ادامه داد: این تغییرات نرخ ارز در شرایطی رخ می دهد که اقتصاد کشور همزمان با مشکلات تولید، سرمایه گذاری، نقدینگی و تورم مواجه است.

رشد اقتصادی منفی ۱۰ درصدی در شش ماهه نخست سال

نایب رئیس اتاق تبریز اظهار کرد: رشد اقتصادی کشور در شش ماهه نخست امسال حدود منفی ۱۰ درصد بوده است. این در حالی است که برای افزایش هر یک درصد رشد اقتصادی نیز به سرمایه گذاری قابل توجهی نیاز داریم و وقتی رشد اقتصادی منفی ۱۰ درصد می شود، به معنای از دست رفتن بخش قابل توجهی از ظرفیت اقتصادی کشور است.

بنابیان ادامه داد: رشد اقتصادی بدون نفت حدود منفی ۴.۵۶ درصد بوده و رشد بخش صنعت نیز حدود منفی ۱۴.۷۱ درصد بوده است. همچنین رشد تشکیل سرمایه ثابت نیز حدود منفی ۸.۵ درصد بوده است که این شاخص نیز نشان دهنده کاهش سرمایه گذاری در اقتصاد کشور است.

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز با اشاره به وضعیت صادرات کالا و خدمات گفت: در شش ماهه امسال نسبت به شش ماهه نخست سال گذشته، صادرات کالا و خدمات حدود ۳۵.۶ درصد کاهش داشته است؛ یعنی تقریباً بیش از یک سوم صادرات کالا و خدمات خود را از دست داده ایم. همچنین واردات کالا و خدمات حدود منفی ۱۴.۷ درصد بوده است.

بنابیان ادامه داد: در واردات ماشین آلات تقریباً به صفر نزدیک شده ایم و واردات مواد اولیه نیز کاهش پیدا کرده است. در مقابل، بخشی از واردات مربوط به اقلامی مانند تلفن همراه و خودرو بوده است و زمانی که واردات ماشین آلات و مواد اولیه مورد نیاز تولید کاهش پیدا می کند، این موضوع مستقیماً بر ظرفیت تولید کشور اثر خواهد گذاشت.

بنابیان با اشاره به شاخص مدیران خرید، اظهار کرد: شاخص مدیران خرید یکی از معیارهای مهم برای نشان دادن وضعیت رکود و فعالیت اقتصادی کشور است و در ماه های اخیر نتوانسته است به عدد ۵۰ برسد.

چندنرخی بودن ارز، یک چرخه معیوب ایجاد کرده است

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز در ادامه با اشاره به چالش های سیاست های ارزی ایران گفت: ما سال هاست با یک چرخه معیوب ناشی از چندنرخی بودن ارز مواجه هستیم.

بنابیان توضیح داد: از هر نقطه این چرخه که شروع کنیم، در نهایت دوباره به نقطه اول بازمی گردیم. افزایش نرخ ارز موجب افزایش هزینه تولید می شود و افزایش هزینه تولید نیز تورم را افزایش می دهد. از طرف دیگر، افزایش فاصله نرخ آزاد و رسمی ارز باعث افزایش تقاضا برای ارز ارزان می شود. در شرایطی که اختلاف نرخ ارز بسیار زیاد است، خرید ارز با نرخ رسمی به خودی خود برای برخی جذابیت ایجاد می کند.

وی ادامه داد: این افزایش تقاضا موجب کاهش جذابیت عرضه ارز صادراتی در بازار رسمی می شود. وقتی صادرکننده می بیند ارز در بازار آزاد مثلاً ۲۶۰ یا ۲۷۰ هزار تومان قیمت دارد، اما باید ارز خود را با نرخ بسیار پایین تری عرضه کند، طبیعتاً انگیزه کمتری برای عرضه ارز در بازار رسمی خواهد داشت.

بنابیان گفت: کاهش عرضه ارز رسمی نیز باعث فشار بیشتر بر بازار آزاد می شود. وقتی ارز رسمی کافی وجود ندارد، واحد تولیدی بخش خصوصی که برای تأمین مواد اولیه نیاز به ارز دارد، مجبور می شود به بازار آزاد مراجعه کند و همین موضوع فشار بیشتری به بازار آزاد وارد می کند.

وی تأکید کرد: این چرخه معیوب تا زمانی که ارز چندنرخه در کشور وجود داشته باشد، ادامه خواهد داشت و باید برای اصلاح آن تصمیم جدی گرفته شود.

۸۱ میلیارد دلار تعهد ارزی ایفا نشده طی سال های ۱۳۹۷-۱۴۰۴

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز با اشاره به موضوع رفع تعهد ارزی اظهار کرد: طی سال های ۱۳۹۷-۱۴۰۴ به دلیل شرایط موجود، حدود ۸۱ میلیارد دلار تعهد ارزی در کشور ایفا نشده باقی مانده است.

بنابیان ادامه داد: در این بررسی ها، دلایلی همچون تحریم، تأثیر تحریم بر صادرات غیرنفتی، عدم ایفای تعهد از سوی واردکننده و محدودیت های بانکی به عنوان عوامل مؤثر در عدم ایفای تعهد ارزی مطرح شده است.

تخصیص ارز به طلا، خودرو و تلفن همراه

بنابیان همچنین با اشاره به آمار تخصیص ارز گفت: حدود ۸.۷ میلیارد دلار برای واردات طلا تخصیص یافته و حدود ۷.۳۳ میلیارد دلار برای خودرو اختصاص پیدا کرده و برای تلفن همراه نیز نزدیک ۳ میلیارد دلار ارز تخصیص داده شده است، این در حالی است که برای خرید اقلام اساسی، از جمله ذرت ۳.۲ میلیارد دلار و دارو ۰.۷۶ میلیارد دلار در نظر گرفته شده است.

سالانه ۱۳۶ میلیارد دلار یارانه انرژی پرداخت می کنیم

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز در ادامه با اشاره به ناترازی انرژی کشور گفت: ما معتقدیم باید همزمان دو اقدام انجام شود؛ نخست اصلاح الگوی مصرف و دوم افزایش ظرفیت تولید.

وی افزود: سالانه حدود ۱۳۶ میلیارد دلار یارانه در قالب انرژی پرداخت می کنیم که نزدیک ۷۲ میلیارد دلار آن مربوط به گاز، ۲۷ میلیارد دلار مربوط به بنزین، ۲۰ میلیارد دلار مربوط به برق و حدود ۱۸ میلیارد دلار مربوط به گازوئیل است.

بنابیان ادامه داد: اگر بتوانیم به جای پرداخت این حجم از یارانه پنهان، بخشی از منابع را به شکل هدفمند به خانوارها اختصاص دهیم و همزمان قیمت انرژی را اصلاح کنیم، مصرف انرژی نیز به شدت کاهش خواهد یافت.

وی اظهار کرد: الگوی مصرف انرژی در کشور چندین برابر نرخ جهانی است و یکی از دلایل آن ارزان بودن انرژی است. خودروهای ما مصرف بالایی دارند و این موضوع در مورد کشتنه ها و ناوگان حمل و نقل نیز صدق می کند.

صنایع آذربایجان شرقی با شکاف جدی در تأمین سوخت مواجه اند

بنابیان با اشاره به وضعیت گاز در آذربایجان شرقی گفت: امسال اعلام شده است که استان حدود ۳۰ درصد ناترازی گاز خواهد داشت.

وی افزود: سوخت جایگزینی که تاکنون برای صنایع استان تخصیص داده شده، حدود ۸.۵ میلیون لیتر است، در حالی که صنایع استان حدود ۱۱۹ تا ۱۲۰ میلیون لیتر سوخت جایگزین نیاز دارند.

بنابیان ادامه داد: بنابراین شکاف بسیار بزرگی میان میزان نیاز صنایع و سوخت جایگزین تخصیص یافته وجود دارد و این مسئله می تواند فعالیت واحدهای تولیدی استان را با مشکل مواجه کند.

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز تأکید کرد: در شرایط ناترازی انرژی، اولویت نخست باید تأمین امنیت غذایی مردم، کشت و تولید و زنجیره تأمین باشد. اولویت دوم باید سرپا نگه داشتن بنگاه های تولیدی و کارگاه ها و تداوم اشتغال باشد و اولویت سوم نیز مصارف خانگی و خدمات عمومی قرار گیرد.

۶۷ درصد تسهیلات بانکی در تهران پرداخت می شود

وی در ادامه با اشاره به شکاف تأمین مالی در آذربایجان شرقی اظهار کرد: حدود ۶۷.۱۹ درصد تسهیلات بانکی در تهران پرداخت شده است، در حالی که سهم تهران از تولید ناخالص داخلی کشور حدود ۲۱ درصد است.

بنابراین افزود: در تهران به ازای هر فرد حدود ۷۴۶ میلیون تومان تسهیلات بانکی پرداخت شده، در حالی که سرانه تسهیلات در کل کشور حدود ۲۰۰ میلیون تومان و در آذربایجان شرقی حدود ۸۹ میلیون تومان است.

وی ادامه داد: این اعداد نشان می دهد توزیع منابع بانکی میان استان ها متوازن نیست و آذربایجان شرقی از این نظر با مشکل جدی مواجه است.

منابع بانکی استان ۴۴۵ همت، مصارف ۳۴۰ همت

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز با اشاره به وضعیت منابع و مصارف بانکی استان گفت: منابع بانکی آذربایجان شرقی حدود ۴۴۵ همت و مصارف بانکی حدود ۳۴۰ همت است؛ بنابراین حدود ۱۰۵ همت میان منابع و مصارف بانکی استان شکاف وجود دارد.

وی افزود: این موضوع به معنای آن است که بخشی از منابعی که در استان جمع آوری می شود، در همان استان به چرخه تولید و سرمایه گذاری باز نمی گردد و باید مشخص شود این منابع در کجا مصرف می شود.

بنابراین ادامه داد: سهم آذربایجان شرقی از منابع بانکی کشور نیز در سال های اخیر کاهش یافته است؛ سهم منابع استان که در گذشته حدود ۲.۲ درصد بود، به حدود ۱.۹۲ درصد رسیده و سهم مصارف نیز کاهش پیدا کرده است.

وی گفت: این کاهش سهم منابع و مصارف بانکی در کنار کاهش سرمایه گذاری، موجب تشدید مشکل نقدینگی بنگاه های اقتصادی استان شده است.

پرداخت تسهیلات پیش بینی شده برای آذربایجان شرقی محقق نشده است

بنابراین با اشاره به منابعی که قرار بود از سوی دولت به استان اختصاص پیدا کند، اظهار کرد: از حدود ۷۰۰ همتی که قرار بود دولت پرداخت کند، بر اساس محاسبات انجام شده حدود ۷۰ همت سهم آذربایجان شرقی بود که تاکنون پرداخت نشده است.

وی افزود: در حوزه صنعت و کشاورزی قرار بود ۱۵ درصد منابع اختصاص پیدا کند، اما تنها حدود ۵ درصد پرداخت شده است. در بخش ساختمان نیز از سهم ۲۰ درصدی پیش بینی شده، حدود ۸ درصد پرداخت شده و بخش بیشتری از منابع به سمت خدمات و بازرگانی رفته است.

سهم ۷ درصدی صنعت استان از ارزش افزوده و سهم کمتر از ۲ درصدی از منابع بانکی

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز با اشاره به جایگاه اقتصادی استان گفت: آذربایجان شرقی حدود ۴.۸ درصد جمعیت کشور را در خود جای داده و سهم استان از تولید حدود ۳.۶ درصد است.

وی افزود: سهم آذربایجان شرقی از ارزش افزوده بخش صنعت حدود هفت درصد است و حدود ۹۰ درصد صنعت استان نیز در اختیار بخش خصوصی قرار دارد، اما سهم منابع بانکی اختصاص یافته به بخش صنعت استان کمتر از دو درصد است.

بنابراین تصریح کرد: این کمبود منابع باعث کمبود شدید نقدینگی و سرمایه در گردش می شود و در نهایت کاهش تولید، تشدید رکود اقتصادی، از دست رفتن فرصت های سرمایه گذاری، تشدید نابرابری و تضعیف عدالت اقتصادی را به دنبال خواهد داشت.

افزایش درآمدهای مالیاتی در شرایط کاهش تولید

وی با اشاره به وضعیت رشد اقتصادی و درآمدهای مالیاتی گفت: در بهار امسال رشد اقتصادی منفی ۱۰ درصد بوده و تولید ناخالص داخلی حقیقی نیز کاهش پیدا کرده است.

بنابراین افزود: در چنین شرایطی، پیش بینی درآمد مالیاتی نزدیک ۸۰۰ همت برای کشور مطرح شده و برای استان نیز افزایش قابل توجهی در درآمدهای مالیاتی پیش بینی شده است.

وی ادامه داد: درآمد مالیاتی استان امسال به حدود ۶۲ همت رسیده است، در حالی که با توجه به شرایط رکودی و کاهش تولید، تحقق کامل این رقم محل تردید است.

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز گفت: وقتی تولید کاهش پیدا می کند، پایه واقعی مالیاتی نیز کوچک می شود و افزایش فشار مالیاتی در شرایط رکود تورمی می تواند موجب رکود بیشتر شود.

ضرورت تعیین تکلیف شرکت های دولتی زیان ده

بنابراین یکی دیگر از راهکارهای تأمین کسری بودجه را اصلاح وضعیت شرکت های دولتی زیان ده دانست و گفت: یکی از عوامل اصلی تورم در کشور کسری بودجه است و بخش قابل توجهی از مشکلات بودجه ای نیز از ناحیه شرکت های دولتی زیان ده ایجاد می شود.

اصلاح قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز ضروری است

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز در بخش پایانی سخنان خود با اشاره به مطالبات بخش خصوصی گفت: یکی از مهم ترین مطالبات ما اصلاح سیاست های ارزی است.

وی افزود: باید سیاست ارزی کشور اصلاح شود و سامانه های متعدد ارزی که هر کدام با نرخ های متفاوت فعالیت می کنند، ساماندهی شوند.

بنابراین با اشاره به قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز و مقررات رفع تعهد ارزی اظهار کرد: این قوانین با شرایط چند سال قبل کشور تدوین شده اند و با شرایط اقتصادی، تحریمی و تجاری امروز تطابق کامل ندارند.

وی ادامه داد: در شرایط فعلی، بسیاری از تجار و صادرکنندگان عملاً با مقرراتی مواجه هستند که اجرای آنها در شرایط واقعی تجارت خارجی بسیار دشوار است.

نمی توان از صادرکننده خواست ارز را با چمدان و اسکناس جابه جا کند

بنابراین گفت: در موضوع رفع تعهد ارزی، بانک مرکزی از صادرکننده می خواهد ارز را به شکل مشخصی به کشور بازگرداند، اما باید توجه کرد که در شرایط تحریم و محدودیت های بانکی، انتقال ارز با روش های رسمی با دشواری مواجه است.

امکان ثبت و ردیابی آن وجود داشته باشد.

قانون باید متناسب با شرایط روز اصلاح شود

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز گفت: مجلس باید قانون مربوط به مبارزه با قاچاق کالا و ارز را با شرایط روز کشور تطبیق دهد و در صورت ضرورت، اجرای برخی مواد آن را تا زمان اصلاح قانون متوقف کند.

وی افزود: نمی توان از یک طرف صادرکننده بخش خصوصی را به دلیل عدم ایفای تعهد ارزی تحت فشار قرار داد و از طرف دیگر، تعهدات ارزی شرکت های بزرگ و دولتی را نادیده گرفت.

بنابراین اظهار کرد: اگر قرار است قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز اجرا شود، باید برای همه به یک شکل اجرا شود. نمی توان صادرکننده ای را که به دلیل تحریم، محدودیت های بانکی و مشکلات انتقال پول نتوانسته در موعد مقرر تعهد ارزی خود را ایفا کند، با عنوان قاچاقچی مواجه کرد.

وی ادامه داد: بسیاری از تجار و صادرکنندگان، ۴۰ تا ۵۰ سال برای اعتبار و آبروی تجاری خود تلاش کرده اند. اگر این افراد احساس کنند که به دلیل مشکلات ناشی از مقررات ارزی ممکن است با عنوان قاچاقچی مواجه شوند، ممکن است اساساً از ورود به عرصه صادرات صرف نظر کنند.

نایب رئیس اتاق بازرگانی تبریز در پایان تأکید کرد: قوانین باید متناسب با شرایط روز اقتصاد کشور اصلاح شوند تا هم منافع دولت و نظام ارزی حفظ شود و هم صادرکنندگان و فعالان اقتصادی بتوانند در یک چارچوب شفاف، عملیاتی و متناسب با واقعیت های تجارت خارجی فعالیت کنند.